

שרי, מותר. (10)

מגוי?

ומתרצינן: לגוי מותר להשכיר, כיון דאמרינן ליה "אל תעשה מלאכה בשבת", וצייתת, הוא שומע בקולנו, ואינו עושה מלאכה (1) —

ואילו, כותי — לא צייתת. אינו שומע בקולנו, ועושה מלאכה בחולו של מועד, דאמר, הוא חושב לעצמו: אנא גמירנא טפי מינדך, אני למדתי יותר ממך, והנני יודע שמותר לעבוד עבודות השדה בחולו של מועד. כי הכותים אינם מודים לדרשת חכמים לאסור מלאכה בחול המועד.

ומקשינן: אי הכי, (2) אם הדבר כן, שהכותי עובר על איסור, מאי איריא, למה דיבר רבי שמעון בן אלעזר והסביר שסיבת האיסור להשכיר שדה לכותי הוא מפני שנקראת על שמו, והיא סיבה קלה יחסית, רק מפני חשד? תיפוק ליה, היה יכול למצוא סיבה

והטעם הוא, משום דהרואים את הגוי עובד בשדה, אמרי יאמרו: אריסא — אריפותיה עביד, עובד את השדה עבור עצמו באריסות.

ומקשינן: אי הכי, אם זה הטעם להתיר, למה אסר בכותי, הלא כותי נמי — אמרי יאמרו הרואים: אריסא — אריפותיה עביד?

ומה הטעם לחלק בין גוי לבין כותי?

כב-א ומתרצינן: הסברא שאריס אריסותא עביד, לרבי שמעון בן אלעזר לית ליה. אינו סובר כן, ולכן הוא לא התיר להשכיר לכותי.

ומקשינן: אלא אם כן, להשכיר לעובד כוכבים, מאי טעמא מותר? הלא יעשה בה מלאכה בשבת, ויאמרו שהפועלים הם שלוחים של הישראל. ובמה שונה כותי

חיים סימן רמ"ד.

10. הקשו התוס' ומניין לדייק כן, הלא יתכן שכוונת רבי שמעון בן אלעזר לאסור גם כותי, וכל שכן גוי גמור.

ומתרצים: מדוייק כן ממה שרבי שמעון בן אלעזר עזב את המשנה והברייתא הקודמת המדברים מגוי — ונקט "כותי", הרי שרצונו לומר דוקא כותי ולא גוי.

ועוד תירצו: בכותי יש טעם נוסף לאסור, משום "לפני עור" [כמו שמבואר בגמרא לקמן], ואם היה סובר שלגוי אסור להשכיר, היה צריך לומר שאסור לגוי, ואנו מעצמינו היינו למדים מכך שכל שכן שאסור לכותי —

ומכך שאסר בכותי משמע שדוקא כותי, כי לדעתו חמור יותר מגוי.

ועוד תירצו בשם רבינו אלחנן, שהדיוק הוא

מלשון המשנה שאסרה מרחץ והתירה שדה, ואין במשנה שוב תנא החולק, לכן מדייקת הגמרא ומקשה: מה החילוק בין כותי לגוי.

1. וכתב המהרש"א [כא א בתוס' ד"ה אבל]: רק בשדה אמרה הגמרא שהגוי ציית ואינו עושה מלאכה, מפני שיכול לעשות מלאכתו ביום אחר, אבל מרחץ שמרוויה דבר יום ביומו — אינו מצייית.

והוכחתו היא, שהרי כתבו שם התוס' שאין מי שיחלוק על משנתנו האוסרת במרחץ להשכיר לגוי מפני שנקראת על שמו של הישראל.

2. פירש רבינו אלחנן: בשלמא אם היינו סוברים שרבי שמעון בן אלעזר באמרו "כותי" התכוון "אף" לכותי, וכל שכן גוי —

בשבת. באיזה אופן מותר, ובאיזה אסור מפני שהגוי עובד בשבת ב"שליחותו" של הישראלי.

ומספרת הגמרא עובדה שאירעה, בהנהו מוריקאי, אותם גננים זורעי גנות כרכום, דעובד כוכבים נקיט בשבתא, לקח לחלקו לעשות את עבודת האריסות [חרישה זריעה וקצירה] בשבת, וישראל עשה את עבודת הגינה בחד בשבתא, ביום ראשון.

אתו לקמיה דרבא. באו לפני רבא, לשאול האם מותר לעשות כן.

שרא להו. התיר להם רבא.

איתיביה רבינא לרבא מברייתא ששינו בה: ישראל ועובד כוכבים שקיבלו שדה להיות

חמורה, משום שישראל המשכיר מכשילו באיסור, ועובר על "לפני עור לא תתן מכשול"!⁽³⁾

בשלמא בגוי, לא שייך במקרה דידן "לפני עור", היות ולא הוזהר על מלאכת שבת. אבל הכותי, גר הוא, ומצווה על המצוות כישראל?

ומתריצין: "חדא ועוד", קאמר. רבי שמעון בן גמליאל אמר את שתי הסיבות לאסור להשכיר לכותי, חדא, טעם אחד משום לפני עור. ועוד, (4) מפני שנקראת על שמו.

ועתה הגמרא דנה בישראל וגוי שותפים שקיבלו שדה באריסות, האם מותרים הם לחלק את העבודה ביניהם באופן שהישראל יעבוד יום מימי החול תמורת עבודת הגוי

ולכאורה מדברי רבינו תם משמע כן, דאם נאמר שעובר רק מדרבנן, מה הקשתה הגמרא תיפוק ליה משום לפני עור, מה העדיפות של "לפני עור" על איסור אחר מדרבנן?

אבל הר"ן מבאר לדעת רבינו תם שקושית הגמרא היא, אף ששניהם מדרבנן, מכל מקום יש עדיפות ל"לפני עור", משום שעוברים על הלאו תיכף בשעת השכירות. [ועיין לעיל טו הערה 10 בשם הקהלות יעקב].

והרמב"ן חולק, וסובר שאין איסור "לפני עור" על איסור דרבנן, ומוכיח מסוגיתנו שמלאכת חול המועד אסורה מן התורה.

ועיין במנחת חינוך [מצוה רלב ושכג] יד מלאכי [סימן שסד] שו"ת אחיעזר [חלק ג'] סימן ס"ה וסימן פא] ובשדי חמד [מערכה ו כלל כו ס"ק כא ובחלק ה עמוד 341].

4. הקשה הריטב"א: למה באמת אינו אומר טעם העיקרי, "לפני עור", ואומר טעם של

מבואר למה לא נימק משום "לפני עור" משום שרצה לתת טעם השייך אף בגוי – אבל עתה שאינו אוסר להשכיר לגוי, קשה למה לא נימק משום "לפני עור".

והקשה מהר"ם, איך מפרש רבינו אלחנן שהיה הוה אמינא שרבי שמעון בן אלעזר אוסר אף בגוי, הרי הוכיחו [בסוף עמוד הקודם – ועיין שם בהערה 11] בכמה הוכחות שבאומרו "כותי" התכוון דוקא לכותי ולא לגוי? ועיין רמב"ן המבאר בדרך אחרת.

3. רבינו תם סובר שאיסור עשיית מלאכה בחולו של מועד הוא איסור דרבנן.

ולכן מוכיח שהמכשיל את חבירו באיסור דרבנן שייך לומר בו הלאו של "לפני עור".

ועיין באחרונים הדנים לומר שהמכשיל את חבירו באיסור דרבנן עובר על "לפני עור" מן התורה. והסברא לומר כן, הוא: סוף סוף מכשילו, ואינו גרוע מנותן אבן לפני ה"עור".

תמורת שבת?

איכסיף, נתבייש רבא מקושיה זו, מפני שחשב שטעה בפסק הלכה.

לפוף איגלאי מילתא, נודע הדבר, שאכן פסק רבא כהלכה, משום **דהתנו מעיקרא הו**. ה"מוריקאי" התנו ביניהם טרם קבלתם את העבודה, שהגוי מקבל עליו לעבוד במשך כל יום השבת, והישראל לעבוד את כל יום ראשון, ובאופן זה התירה הברייתא.

רב גביהה מבי כתיב אמר: לא כך היה מעשה. אלא **הנהו הגננים הללו שתילי דערלה הוה קיבלו שדה בשותפות לנטוע בה אילנות**, ולקבל בשכר זאת מחצית מהפירות עבור שניהם. **עובד כוכבים אכיל שני דערלה**. והיינו, נטע הנכרי את האילנות והתעסק לבדו בגידולן במשך כל שלש שנות הערלה, ולקח לעצמו את כל חלק הפירות שצמחו במשך שלש השנים הללו, **וישראל עשה את עבודות השדה במשך שלשת השנים הבאות**, ואכל הישראל לבדו את הפירות של **שני דהיתירא**, של השנים הבאות שאחרי שנות הערלה.

אתו לקמיה דרבא, לשאול אם עשו כדין, ואם לא נאסרו הפירות מצד חליפי ערלה, **שרא לחו**, והתיר להם לעשות כן, מפני שאין כאן שום צד לאסור. כי הישראל לא עבר שום עבירה על אף שהגוי עבד את עבודתו בשלש השנים הראשונות בשליחות הישראל,

אריסים בה **בשותפות**, והוטלה העבודה על שניהם, **לא יאמר ישראל לעובד כוכבים: טול חלקך בשעת קצירה או בשעת בצירה**, כנגד עמלך⁽⁵⁾ **בשבת**, ואני אקח חלקי תמורת עבודתי **בחול**. לפי שבכל יום מוטלת העבודה על שניהם, נמצא שהגוי עושה שליחות הישראל על חצי יום השבת.

ואם התנו מתחילה תנאי זה, "טול חלקך בשבת ואני אקח חלקי בחול" קודם שהוטלה עליהם העבודה, דהיינו קודם שקיבלו את השדה באריסות בשותפות, **מותר**. מפני שלא הוטלה העבודה על הישראל בשבת, ולכן כל הרווחים של יום השבת שייכים לגוי, ואין הגוי עושה שליחותו של הישראל.

וממשיכה ומבארת הברייתא אופן אחר, שאסור לעשותו, כשלא התנו כך בתחילת קבלת השותפות, אלא שקיבלו סתם, והגוי עשה בשבת [בלי צווי של הישראל] והישראל עשה כנגדו ביום חול, ולבסוף, **אם באו לחשבון**, חישבו ביניהם כמה ימים עבד הישראל וכמה הגוי, ולפי חשבון זה הם מתחלקים בתבואת השדה, **אסור לישראל ליקח על חשבון יומו שעשה תמורת השבת**. מפני שעתה הוא מגלה דעתו שהגוי עבד בשבת תמורת הישראל, והיה הגוי שלוחו לעבוד עבורו בשבת.

ומברייתא זו הקשה רבינא לרבא על שהתיר ל"מוריקאי" להתחלק בדמיהן, יום חול

5. כן כתב הבית יוסף [אורח חיים סימן רמה] בפירושו דעת רש"י.

"מראית העין"? ועיין שם מה שתירץ. ובפשטות יש לומר, שלא נקט "לפני עור", מרוב פשיטותו, ורצה להוסיף עוד טעם לאסור.

ומתרצת הגמרא: רב גביהה מבי כתיל סובר שרבינא לא הקשה על רבא, אלא להיפך, לסייעי פיייעה הביא את הברייתא, להוכיח צדקת פסקו של רבא לגבי ערלה, כי מתוך שהתירה הברייתא לגבי שבת אם התנו מתחלה, משמע, שבמקום אשר הגוי אינו עושה בשליחותו של הישראלי, מותר, על אף שבסופו של דבר נהנה הישראלי מן השותפות הזאת. ואם כן, גם בערלה מותר, היות והגוי אינו עושה בשליחותו של הישראלי.

ומקשינן: והא איכסיף רבא נתבייש, ואם כדבריך, למה נתבייש רבא, והרי אדרבה, רבינא הביא לו ראיה!?

ומתרצינן: רב גביהה סובר: לא היו דברים מעולם! רבא לא נתבייש, ולא כלום.

ועתה הגמרא חוזרת להלכות שבת.

שהרי אף לישראל עצמו מותר לעבוד ולגדל אילנות של ערלה. וכן אין לאסור מפני שנמצא כי הישראלי אוכל פירות שנים אחרות תמורת פירות הערלה שאכל הגוי [וערלה הרי אסורה בהנאה], כי כך הוא משפט השותפים, שכל אחד מקבל את פירות השנה שעובד בה, (6) ואין זו חלוקה של פירות תמורת פירות.

ומקשה הגמרא על רב גביהה מבי כתיל: איך סיפר שהיה המעשה לגבי ערלה?

והא אותביה רבינא לרבא, הרי רבינא הרי הקשה עליו מברייתא שנשנתה לגבי הלכות שבת, ואם היה המעשה בפירות ערלה, מה הקשה רבינא לרבא מברייתא העוסקת בהלכות שבת, על התירו של רבא לגבי ערלה? וכי מה ענין שבת, שאסור לישראל לומר לגוי לעשות עבודת השדה בשליחותו של הישראלי, לערלה, שמותר אף לישראל עצמו לעבוד בשדה בשנות ערלה?

6. כן פירש רש"י. ועיין בריטב"א החולק על כך.

והרמב"ם כתב [מאכלות אסורות י ד], שגם בערלה מותר רק אם התנו מתחלה שהגוי יאכל שנות ערלה והישראל יאכל שנים כנגדן. ואם לא התנו אסור. ואף אם התנו מותר רק אם לא באו לחשבון.

דהיינו שחולק עם רש"י, וסובר שאם קבלו בשותפות ואחר כך נתחלקו שהישראל אומר לנכרי טול אתה של ערלה, הרי הפירות "חליפי ערלה" ואסורים.

וכתב הר"ן שהרמב"ם מפרש את הסוגיא, שרבא — לדעת רב גביהה — התיר בערלה רק בהתנו

ביניהם. כי רבא ידע היטיב שבערלה ודאי

אסור אם לא התנו ביניהם — כי בשלמא בשבת, הישראל נהנה מן הגוי "הנאה דממילא" [כלומר: נהנה מעצם העובדה שהגוי עבד בשבת תמורתו], אפשר לומר שרבא לא ידע מהברייתא, לכן התיר. אבל בערלה שהאיסור הנאה הוא על "הפצא" של הפירות, בודאי שאסור להישראל לקבל פירות תמורתן אף אם לא ידע מהברייתא, ובודאי מדובר שהתנו מתחלה, ולא עלה על דעת רבא לטעות בכך — ורבינא בא לסייעו, שלגבי שבת התירו ב"התנו מתחלה".

וכל זה הוא לדעת הרמב"ם הסובר שאם לא התנו מתחלה, הוי הפירות ברשות שניהם, והישראל מקבל "חליפי ערלה" —

אבל רש"י ועוד ראשונים סוברים, שאינם

זה שהישראל לא קיבל עליו מעולם את יום השבת, מותר. **הא סתמא**, שלא התנו במפורש — **אסור**.

ודחינן: מברייתא זו אי אפשר לפשוט, כי **אימא סיפא**, מה שנאמר בסיפא: **אם באו לחשבון**, ואמר לו הישראל "קח תבואה תמורת עבודתך בשבת", **אסור**.

ויש לדייק: **הא סתמא**, שלא באו לחשבון אף בשעת חלוקה, ומתחשבים שוה בשוה — **מותר**.⁽⁸⁾

אלא, מהא מברייתא זו, **ליכא למשמע מינה**.

איבעיא להו, הסתפקו בני הישיבה: **סתמא**, אם לא התנו ביניהם מתחלה, ועשו עבודתם סתם, הגוי בשבת והישראל ביום חול, ועתה באים להתחלק בתבואות השדה שוה בשוה, ואינם מתחשבים יום תמורת יום, והישראל אינו אומר לו "טול חלקך בשבת ואני בחול" — **מאי?** האם הותר באופן זה, היות ולא נדברו ביניהם שבת תמורת חול, ואינם מחשבים שבת תמורת חול או אסור.

תא שמע, הגמרא פושטת מהדין האמצעי של הברייתא,⁽⁷⁾ שנאמר בה: **אם התנו מתחילה** — **מותר**, ויש לדייק: דוקא באופן

התנו בתחלה [והראב"ד אכן סובר כן, מפני שנראה כהערמה, כיון שבסוף באים לחשבון], ונדייק ש"סתמא" מותר אך ורק בהתנו בתחלה — אבל אם לא התנו בתחלה אסור, אף אם אינם מזכירים יום שבת תמורת יום חול?

כלומר: לפי קושית תוס', אם מזכירים ששבת תמורת חול, לעולם אסור בלי שום הוראת היתר כלל, אף אם התנו בתחלה. ואם לא מזכירים — מותר רק בהתנו — ואם כן נפשטה בעית הגמרא — לאיסור.

ומתריצים: אם התנו בתחילה — בודאי מותר אף אם באים לחשבון.

ועיין ברמב"ן והריטב"א והרא"ה שהקשו על שיטת הראב"ד, למה לא פשטו מהסיפא, כנ"ל.

ועיין בשולחן ערוך יורה דעה הלכות ערלה סימן רצ"ד ובטורי זהב ובשפתי כהן ובביאור הגר"א.

מתחלקים ב"גוף הפירות", אלא ב"זכיות" בשדה ובחלקם בשותפותם, לפי עבודתם ויגיע כפיהם.

7. הקשו התוס': למה לא מדייקים מהרישא של הברייתא, שנאמר בה שאסור לומר: "טול חלקך וכו'" — משמע שאם לא יאמר — מותר?

ומתריצים: מהרישא אי אפשר לדייק, דאין כוונת הברייתא לאסור דוקא אם "אמרו", אלא הברייתא באה להשמיענו ש"אפילו" אם אמרו — אם בתחלה התנו כן — מותר.

[מבואר לפי המהר"ם — וכן משמע בתוס' רבינו אלחנן, ועיין במהרש"א המבאר בדרך אחרת].

וכן תירצו הראב"ד והרמב"ן. ועיין בר"ן שמתרץ בשם הראב"ד באופן אחר.

8. והקשו התוס': מה הראיה מהסיפא, הלא יתכן לומר, שכיון שבאו לחשבון אסור אף אם

אין אפשרות לפשוט, לא מהרישא לאיסור, התנא ששנה את הברייתא דייק בלשוננו ולא מהסיפא להיתר, ואין אנו יודעים אם ברישא, או בסיפא. ולא נפשטה האיבעיא.

הדרן עלך פרק לפני אידיהן

פרק אין מעמידין

הקדמה לפרק "אין מעמידין"

תיקנו חכמים להרחיק מן הגוים וממעשיהם, בשלשה אופנים:

א. להימנע ממשא ומתן ועשיית מלאכה עבורם, כאשר יש חשש שמא הדבר יסייע לצורך עבודה זרה, או לצורך איסורים אחרים. [רובו של ענין זה נשנה בפרק הקודם, ומקצתו בתחילת פרקנו].

ב. להימנע ולהתרחק מכל דבר של גוים העשוי לשמש לעבודה זרה [כגון החשש ליין נסך ולסתם יינם של גוים, וכדומה].

ג. להרחיק ולאסור כל דבר העשוי להביא לידי קירבה עימהם וחיתון עם בנותיהם. ועניני הרחקה אלו, מתבארים בפרק שלפנינו.

המאירי בתחילת פרקנו, מחלק את עניני הפרק ואת חיובי ההרחקות הללו, לכמה נושאים, כפי סדרם בפרק:

א. החיוב להרחיק מן הגוים עצמם, ולהימנע ממעשים משותפים עמם העלולים להביא

לידי איסור [כגון יחוד בנותינו ובהמתינו עמהם], או לידי סכנה [כגון יחוד עמהם, המביא לידי סכנת שפיכות דמים, או ריפוי על ידם, וכדומה]. וענין זה, הוא מעין המשך ההשלמה לנושאים שנידונו בפרק הקודם.

ב. דברים של גוים האסורים לנו בהנאה לחלוטין בלא אפשרות להכשירם [כגון יינם של גוים, ושאר מאכלים אסורים]

ג. דברי הגוים האסורין בהנאה, אך יש אפשרות להכשירן ולתקנם [כגון כלי היין, הלכותיהם והכשרתם].

ד. הלכות מאכלים שנעשו על ידי גוים המותרים בהנאה אך אסורין באכילה, הן מטעם גזירת "בישולי גוים" [וגזירות נוספות], והן מטעמי חשש כשרות המאכלים. וכן מאכלים שנעשו על ידי גוים, אך נקיים מן החששות הללו.

מתניתין

אין מעמידין בהמה⁽¹⁾ בפונדקאות⁽²⁾ אכסניות

שם עוברי דרכים, ומעלין שכר לבעלים. ובספר "עבודת עבודה" העיר, מה נפקא מינה אם מעלין שכר או לא? ויתכן, שאילו היה מדובר בפונדק חינום, היינו אומרים שרק שם יש לחשוש. לפי שמורה הגוי היתר לעצמו. ואומר, כשם שעושה אני טובה לאדם זה ומאכסנו חינום, כך יש לו לעשות עימי טובה, ולתת לי את בהמתו לרביעה. ולכן יש לחשוש ולאסור העמדת הבהמה שם.

1. אף אם יש לו לעכו"ם בהמה משלו, ולכאורה אין צריך לחשוש שמא ירבע בהמת ישראל דוקא, כתב הראב"ד שגם באופן זה אסור להעמיד הבהמה ברשותו. משום שעל בהמתו שלו, הוא חס שמא תיעקר מחמת הרביעה [כמבואר להלן כג ב], מה שאין כן על בהמת ישראל.

2. פירש רש"י: פונדקאות — שעושין להתאכסן

ברביעת בהמה, נמצא שיהודי המניח בהמה ברשות גוי, עובר על "לפני עיור לא תתן מכשול"!

וכן לא תתייחד אשה עמהן (7) עם הגויים, מפני שחשודין הגויים על העריות! (8)

של עובדי כוכבים, (3) מפני שהעובדי כוכבים חשודין (4) על הרביעה. (5)

ויש לחשוש שמא ירבע העובד כוכבים את בהמתו של הישראל. והגויים, אסורים הם ברביעת בהמה. (6) וכיון שנאסרו בני נח

אלא אדרבה, מרחיקים הדבר הרחקה יתירה ומכין ועונשים על זה — מותר. וכן כתב המגיד משנה [איסורי ביאה כ"ג ד] בשם הרשב"א.

5. רביעה זו, אינה פוסלת את הבהמה אלא לקרבן. אך מותרת היא באכילה [מאירי]. וכן כתב הט"ז יו"ד סימן קנ"ג ס"ק א'.

6. מקורו של איסור זה הוא ממה שנאמר [בראשית ב כד]: "והיו לבשר אחד". ודורשת מכך הגמרא [סנהדרין נח א]: יצאו בהמה חיה ועוף, שאין בשרם נעשה אחד עם האדם. ועל כן, אסורים ברביעה [רש"י]

7. ה"עבודת עבודה" נסתפק האם האשה גורמת איסור זה, לפי שחוששין שמא תפתה לו ותזנה ברצון, או החשש הוא שמא יאנסנה הנכרי. אך מצד האשה עצמה, אין לחוש. ולפי צד זה, האיסור הוא משום 'לפני עיור לא תתן מכשול'. וכפי שנבאר לגבי איסור העמדת בהמות אצל הנכרי. ועי"ש מה שדן בזה.

אכן הפתחי תשובה סימן כ"ב ס"ק ג' הסיק, שאסור לאשה להתייחד עם ערבי, אף שאין חשש שיאנסנה, כיון שמלכות ערבים מענישה על זה. מכל מקום, יש לחשוש שמא תיבעל לו ברצון. ועל ביאה ברצון, אין הם מענישין כלל. ואין הדבר נחשב להם לגנאי.

8. בחתם סופר לקמן כה ב כתב, שאפילו באופן שיש לאשה חולי מדבק, ולכאורה מאוסה היא, אפילו הכי — אסורה ביחוד. כיון שגם על ענין זה נאמרו דברי הגמרא לקמן כב ב, 'חביבה

אולם בפונדק בשכר, שהוראת היתר זו איננה, לכאורה אין צורך לחשוש. ומשום כך כתב רש"י, שמדובר בפונדק שמעלין בו שכר לבעלים, ואפילו כך — אסור! [עיין עוד בפירוש "מטהרה" להגר"ח קנייבסקי, עמ"ס כותים, פרק א' אות כ"א].

3. כתב הטור יו"ד סימן קנ"ו: אין מעמידין בהמה בפונדקאות של עובדי עבודה זרה. והקשה במלאכת שלמה למשנתנו: מדוע נקט הטור, שאיסור זה הוא דוקא בפונדקאות של עובדי עבודה זרה. והרי כל הגוים, אף אלו שאינם עובדי עבודה זרה — שוים לענין זה? וכן מבואר בריטב"א מכות ט א שסתם גוי, אינו נזהר בז' מצוות בני נח?

[ויש מי שכתב, שמתחילה כך היתה גירסת משנתנו: "אין מעמידין בפונדקאות של גוים". ומחמת הצנזור שינו הלשון לעובדי כוכבים דוקא. וכן להלן בכל מקום בפרקנו שמוזכר בו 'עובד כוכבים'.]

4. כתבו התוס': ויש ליתן טעם, על מה אנחנו סומכין לייחד בהמותינו עמהן, ואף אנו מוסרין בהמותינו לרועה שלהם?

וביאר ר"י: סומכין אנו על דברי בר פדת לקמן כג א, שהעמיד דברי משנתו כרבי אליעזר החושש לרביעה. אולם דעת רבנן שאין חוששין לרביעה, וקיימא לן כרבנן. ומשום כך, אין נמנעים מלמסור הבהמות ביד עכו"ם.

והר"ן כתב, שאיסור המשנה לייחד בהמה עם עכו"ם, הוא רק במקומות שהגויים שם חשודים על הרביעה. אולם במקומות הללו שאין חשודין

וכן לא יתייחד אדם זכר עמהן, מפני שחשודין על שפיכות דמים!

ג. ולא חוששים משום מוקצה, שמא ייחד הגוי בהמה זו, להקריבה לעבודה זרה. (11)

גמרא:

שנינו במשנתנו: אין מעמידין בהמה בפונדקאות של עובדי כוכבים!

ד. ולא חוששין משום נעבד, שמא כבר עבדו לבהמה זו כעבודה זרה!

ואם כן, קשה, שבכרייתא זו רואים אנו, שאין חסרון בבהמה שהיתה ברשות עובד כוכבים. ואילו במשנתנו מבואר שאסור להשהות בהמות אצל הגוי?

ב-ב ומקשה הגמרא סתירה לדין זה: ורמינחא, הרי שנינו בתוספתא [פרק ב] — לוקחין קונים מהן מן הגויים בהמה לקרבן, ואין חוששין בה את אחד מן החששות הבאים:

בשלמא לגבי החשש של מוקצה ונעבד, אין לחשוש. כיון שאם איתא דאקצייה, אם אכן הקצה הגוי את הבהמה להקריבה לעבודה זרה, וכן אם איתא דפלחיה, אם אכן עבד בהמה זו לעבודה זרה — לא הוה מזבין ליה, לא היה מוכרה! (12)

א. לא משום רובע, (9) כלומר אם הבהמה זכר, אין לחשוש שמא רבעה הבהמה אשה.

ב. ולא חוששים משום נרבע, שמא הבהמה זו נרבעה לאדם. (10)

הקדש לעבודת כוכבים.

עליהם בהמתן של ישראל — יותר מנשותיהן!

12. הקשה בתורת חיים: במשנה לקמן נג א נחלקו רבי וחכמים, האם דבר של עבודה זרה שמכרו, בטלה העבודה זרה מאותו הדבר. וממשנה זו מוכח, שמוכר אדם עבודה זרה, אף שעבד בה?

9. בכרייתא בכא קמא מ ב: נאמר [ויקרא א ב]: "אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם". ודורשת שם הכרייתא: "מן הבהמה" — להוציא את הרובע ואת הנרבע. "מן הבקר" להוציא את הנעבד. "מן הצאן" להוציא את המוקצה.

והביא בשם הראב"ד, שכתב לחלק בין בהמת עבודה זרה לכל עבודה זרה אחרת. בהמות — מצויות הרבה, ולכן אין כל סיבה למכור דוקא בהמה זו שעבדו בה, כאשר אפשר למכור בהמה אחרת. אולם שאר מיני עבודה זרה שאינם כל כך מצויים, יתכן שימכור.

10. פסול הבהמה לקרבן יתכן רק כאשר נודע דבר הרביעה על ידי הבעלים, או על ידי עד אחד. אולם כאשר יש שני עדים בדבר, נסקל השור ובשרו אסור בהנאה [מאירי].

ובתורת חיים תירץ: אף שאין דרך רוב בני אדם למכור עבודה זרה שלהן, מכל מקום נחלקו רבי וחכמים מה יהא הדין אם בכל אופן חרג אדם מדרך הרוב, ומכר עבודה זרה שלו. אולם סתם בהמה ושאר דברים העומדים למכירה, על פי רוב אין לחשוש שמא עבדו בהם עבודה זרה.

11. כך פירש רש"י. אולם התוס' פירשו שמדובר שיחדו לתקרובת עבודת כוכבים, ומסרה לכמרים. והאכילוהו הכמרים כרשיני עבודת כוכבים, ועל ידי כך נעשה מוקצה לעבודת כוכבים. אבל יחוד גרידא אינו כלום, שהרי אין